

DEN I BUDGETFÖRSLAGEN INGÅENDE INFORMATIONEN OM AVTRÄDELSESTÖDET FÖR JORDBRUKARE

Avträdelsestödet för jordbrukare är en för lantbruksföretagare avsedd form av förtidspension, som genomfördes i Finland under åren 1995-1999 i enlighet med det av EU-kommissionen godkända programmet för stöd till förtidspension i det finländska lantbruket. Systemet med avträdelsestöd har därefter fortsatt så, att det delvis förändrat alltså är i bruk. Som föremål för revisionen har emellertid avgränsats det system som tillämpades åren 1995-1999. Syftet med avträdelssystemet är att förbättra lantbrukets struktur: målsättningen är att sänka odlarnas medelålder och öka gårdarnas storlek. Av målsättningarna utvecklades endast den sistnämnda, att öka gårdarnas storlek, i önskad riktning under åren 1995-1999. De aktiva odlarnas medelålder kunde inte sänkas, emedan generationsväxlingar inte gjordes i tillräcklig omfattning på gårdarna.

I programmet för stöd till förtidspension i det finländska lantbruket, som utgjorde grund för systemet med avträdelsestöd, hade som mål uppställts att ca 15 300 gårdar under åren 1995-1999 skulle omfattas av avträdelsestödet, vilket hade inneburit ca 3 000 avträdelseförbindelser per år. Den uppställda målsättningen blev emellertid långt ifrån uppnådd, för endast 5 569 gårdar kom under denna tid att omfattas av systemet med avträdelsestöd.

I systemet med avträdelsestöd för lantbruksföretagare var det fråga om en från statsfinansernas synpunkt betydelsefull stödform. Fram till slutet av år 2000 hade som avträdelsestöd betalats totalt 960,3 miljoner mark, av vilket Europeiska unionens andel utgjorde 368,3 miljoner mark. De avträdelseförbindelser som ingåtts åren 1995-1999 har bedömts ännu efter år 2000 föranleda kostnader om 2 127,7 miljoner mark fram till utgången av år 2014.

Revisionen avsåg att klarlägga, huruvida den i budgetförslaget presenterade informationen om systemet med avträdelsetöd och hur dess målsättningar uppnåtts var korrekt och tillräcklig, dvs. huruvida riksdagen fick tillräcklig information till stöd för sitt beslutsfattande.

Vid revisionen noterades att i budgetförslagen för år 1995-2001 gavs synnerligen knapphändig information om avträdelsetödet för jordbrukare. I inget skede berättades i budgetförslaget om det, vad som avsågs med systemet med avträdelsetöd, dvs. vilka dess syften var och hurdana målsättningar som i programmet för stöd till förtidspension i det finländska lantbruket hade uppställts med avseende på antalet överlåtna gårdar, överlåtande odlare och överlåtna åkerarealer. I budgetförslagen angavs närmast endast de belopp som behövdes för avträdelsetödet samt det antal gårdar som uppskattades bli överlåtna under budgetåret.

Under de första åren då systemet med avträdelsetöd tillämpades, 1995-1996, angavs i budgetförslagen det årliga antal gårdar som skulle överlåtas såsom uppgående till samma antal som det årliga antal som uppställts som mål i programmet för stöd till förtidspension i det finländska lantbruket. När resultaten blev långt efter målsättningarna minskades i budgetförslagen för åren 1997-1999 den årliga målsättningen till rentav under hälften av den ursprungliga. Om denna väsentliga förändring av grunden för anslagets storlek gavs alls ingen information i budgetförslagen. Det var inte möjligt att med stöd av budgetförslagen jämföra målsättningarna och resultaten med varandra under den tid stödformen var gällande, för i budgetförslagen för åren 1995-1999 gavs inte en enda gång exakta siffror om avträdelsetödets utfall.

I budgetförslagens kapitel motiveringar behandlades avträdelsetödet för jordbrukare synnerligen knapphändigt, under vissa år förbigicks stödet totalt i dem. Också i moment motiveringarna behandlades avträdelsetödet mycket knapphändigt, trots att avträdelsetödet var det till markbelopp största av momentets stödformer. Å andra sidan förekom i kapitel- och moment motiveringarna upprepningar, vilket gav ett intryck av att det lilla utrymmet för motiveringar delvis gick till spillo. Informationen presenterades också i ologisk ordning: informationen framskred inte från

allmän till mera detaljerad, utan i kapitel motiveringarna kunde ges mera detaljerad information än i moment motiveringarna. I motiveringarna kunde observeras en mekanisk och rutinmässig attityd. Även om den faktiska situationen hade förändrats, var motiveringarnas texter i stort sett de samma år efter år, endast i beloppen gjordes årligen de behövliga ändringarna. Dessutom hade i motiveringarnas sifferuppgifter angående avträdelsestödet kvarstått några klara fel i budgetförslagen för åren 1997, 1999 och 2000.

Med stöd av revisionen har revisionsverket ansett att den information som i budgetförslagen getts om systemet med avträdelsestöd för jordbrukare och hur dess målsättningar uppnåtts inte har varit tillräcklig och till alla delar korrekt.